

Jan Anioła

Rektor w latach 1969–1972

Hieronim Sieński
Biblioteka Główna AGH

Jan Anioła urodził się 11 kwietnia 1908 roku w miejscowości Lasek koło Poznania. W 1929 roku w Państwowym Gimnazjum Humanistycznym w Bydgoszczy uzyskał egzamin dojrzałości. W okresie 1929–1930 odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim.

Po odbyciu służby wojskowej rozpoczął studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki Gdańskiej, które ukończył w 1935 roku uzyskując tytuł magistra inżyniera mechanika. Pracę zawodową rozpoczął bezpośrednio po ukończeniu studiów, pracując kolejno, jako inżynier mechanik w Fabryce Maszyn „Lippop, Rau i Loewenstein” w Warszawie, Pszczyńskich Zakładach Mechanicznych w Katowicach i Zakładach Hutniczych w Trzyńcu. W czasie pracy w przemyśle hutniczym brał też udział, między innymi: w projektowaniu i budowie nowego zakładu hutniczego, stalowni martenowskiej, walcowni i ciągarni drutu w Lublinie. W sierpniu 1939 roku został zmobilizowany. W ramach 5 Dywizjonu Artylerii Konnej brał udział w wojnie obronnej i został ranny, następnie ewakuowany ze szpitalem na Węgry. Pod koniec 1939 roku przedostał się do Francji, gdzie przydzielony został do 2 Dywizji Strzelców Pieszych Wojska Polskiego we Francji i w 1940 roku wziął udział w kampanii francuskiej. Po kapitulacji Francji został internowany w Szwajcarii. Tam w latach 1942–1943 na Politechnice w Zurychu starał się pogłębić swoją wiedzę w zakresie metalurgii żelaza, przez 4 semestry był słuchaczem wykładu „Metalurgia żelaza” profesora Durrera. Następnie w 1944 roku przedostał się do Anglii, gdzie został wcielony do 4 Dywizji Piechoty. W okresie 1945–1946 odbył roczną praktykę w Warsztatach Mechanicznych w Stirling. Za zasługi wojenne został odznaczony Medalem „Za udział w wojnie obronnej 1939” i Krzyżem Walecznych. W 1946 roku powrócił do kraju i podjął pracę w przemyśle hutniczym. W latach 1946–1948 pracował w Biurze Projektowania Urządzeń Przemysłu Hutniczego „Biptohut” w Gliwicach, przechodząc kolejno od stanowiska konstruktora do dyrektora technicznego. Wykazał się ogromnym zaangażowaniem w odbudowę, modernizację i rozbudowę polskiego hutnictwa. W 1948 roku został powołany na stanowisko dyrektora Działu Projektowania

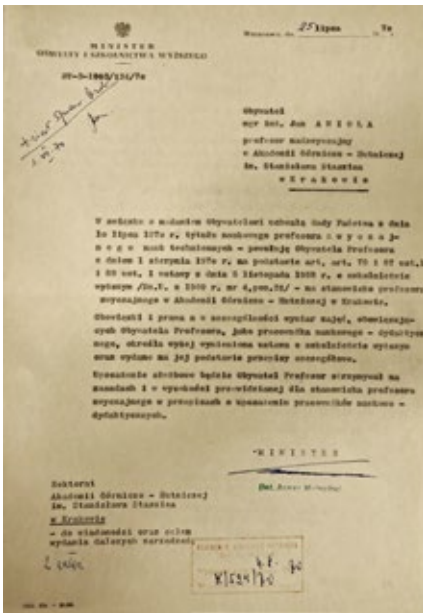
Nowej Huty w ówczesnym Biprohucie, a w 1949 roku na dyrektora naczelnego wyodrębnionego przedsiębiorstwa Nowa Huta. W 1954 roku został dyrektorem Departamentu Budowy Nowych Hut w Ministerstwie Hutnictwa. Osobiście prowadził studia i badania związane z wyborem terenu Nowej Huty oraz był w zespole fachowców opracowujących dane techniczne i założenia do projektu Nowej Huty. Współpracował i osobiście kierował pracami projektowymi i organizacją we wszystkich fazach budowy kombinatu. Opracował założenia i projekt koncepcyjny maksymalnej rozbudowy huty. W latach 1955–1959 pełnił funkcję dyrektora naczelnego Biura Studiów i Projektów Hutnictwa „Biprostał” w Krakowie. Był inicjatorem i brał udział w projektowaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych i konstrukcyjnych największych obiektów hutniczych oraz w opracowaniu projektów modernizacji i rekonstrukcji Huty „Zawiercie”, projektu rozbudowy Huty „Bobrek” i Huty „Kościuszek”. W latach 1949–1959 wyjeżdżał do ZSRR jako przewodniczący delegacji ekspertów Ministerstwa Hutnictwa w sprawach dostaw projektów i urządzeń hut. Był członkiem i ekspertem komisji rządowej do oceny projektu wstępnego budowy Nowej Huty i rozbudowy Huty im. Lenina oraz przewodniczącym komisji oceny wielu projektów technicznych huty, pełnomocnikiem rządu dla budowy, przygotowania załogi eksploatacyjnej oraz uruchomienia i podjęcia eksploatacji Huty im. Lenina. W 1959 roku został zaproszony przez Ministerstwo Hutnictwa Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej. Potrzeba rozwiązywania zagadnień naukowo-technicznych związanych z budową Nowej Huty zbliżyła go z AGH na tyle mocno, że w 1952 roku na Wydziale Metalurgicznym podjął pracę naukowo-dydaktyczną. Początkowo prowadził wykłady „Zasady projektowania Hut”. W 1955 roku otrzymał tytuł zastępcy profesora oraz objął kierownictwo Zakładu Projektowania Hut w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Hutnictwa. W 1957 roku otrzymał tytuł naukowy docenta i został kierownikiem Katedry Maszyn Hutniczych na Wydziale Maszyn Górniczych i Hutniczych, kierownictwo to sprawował

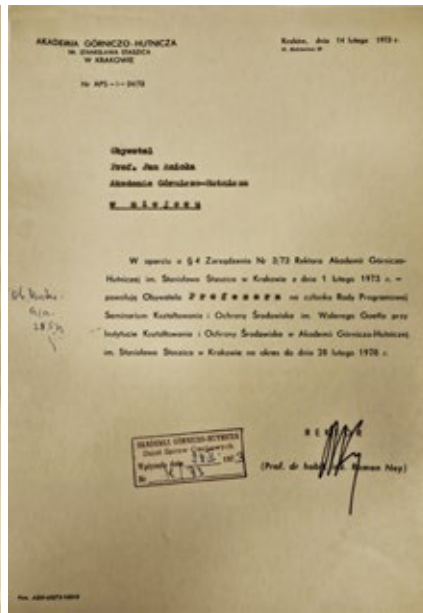
fot. arch. BG AGH

Jan Anioła w mundurze kawalerzysty

W latach 1942–1943 na Politechnice w Zurychu starał się pogłębić swoją wiedzę w zakresie metalurgii żelaza, przez 4 semestry był słuchaczem wykładu „Metalurgia żelaza” profesora Durrera.

Pismo z Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego informujące o otrzymaniu tytułu profesora

Pismo rektora Romana Neya do prof. J. Anioły

aż do przejścia na emeryturę. W ramach katedry prowadził prace naukowo-dydaktyczne dla przemysłu hutniczego i Komitetów PAN. Powoli wdrażał się w działalność akademicką. W latach 1960–1962 był dziekanem Wydziału Maszyn Górniczych i Hutniczych. W 1962 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego. Następnie w latach 1963–1969, przez dwie kadencje, był prorektorem ds. nauczania i w latach 1969–1972 rektorem Akademii Górniczo-Hutniczej. W 1970 roku otrzymał tytuł profesora zwyczajnego. W 1979 roku Senat AGH przyznał mu wyróżnienie doktora honoris causa, uzasadniając ten wybór następująco: „za zasługi dla rozwoju metod projektowania i budowy hut oraz maszyn i urządzeń hutniczych, a w szczególności urządzeń ochrony środowiska”.

W 1969 roku profesor Tadeusz Malkiewicz, oceniając jego działalność naukową, zaprezentował to w niezwykle szerokim spektrum, pisząc między innymi: „Działalność naukowa profesora skupia się głównie wokół problematyki projektowania hut i wydziałów hutniczych i to zarówno w odniesieniu do nowych obiektów, jak i modernizacji starych. Wszystkie prace, dotyczące tej ogromnej problematyki, koncentrują się przede wszystkim w dwóch kierunkach: optymalizacji rozwiązań konstrukcyjnych i technologicznych oraz kompleksowej automatyzacji zakładów hutniczych. Duże jest zaangażowanie i osiągnięcia profesora w sprawy kształcenia i wychowania młodej kadry inżynierskiej i to zarówno na stanowisku kierownika katedry, dziekana wydziału, jak i prorektora ds. nauczania. Jego duże doświadczenie praktyczne, poparte gromadzoną przez lata wiedzą i umiejętnością przewidywania kierunków przyszłego rozwoju nowych problemów i mogą-

cych powstać trudności w przemyśle hutniczym, pozwoliły na sprecyzowanie właściwej sylwetki absolwenta kierunku hutniczego. Prowadzone przez niego wykłady cechuje wyjątkowa umiejętność jasnego i zwięzłego przedstawienia trudnych problemów naukowych, jak również wysoce cenna umiejętność wiązania wiedzy teoretycznej i praktycznej. Troską profesora jest również stworzenie możliwości dalszego podnoszenia kwalifikacji naukowych i zawodowych kadry inżynierskiej zatrudnionej w przemyśle, przez organizowanie studiów podyplomowych. W całej tej działalności posiada zasługi nie tylko w skali uczelni, ale również w skali krajowej. W pracy wychowawczej dzięki swej niezwyklej pracowitości, obywatelskiej postawie, całkowitemu oddaniu się sprawie kształcenia młodej kadry naukowej i inżynierskiej, głębokiej rzetelnej wiedzy i bogatemu doświadczeniu zyskał sobie olbrzymi autorytet, szacunek i pełne zaufanie zarówno wśród kadry nauczającej, jak i szerokich rzesz studentów”.

Osobną dziedziną rozpracowywanych przez profesora zagadnień stanowiła kwestia szkodliwych zjawisk ubocznych, towarzyszących procesom hutniczym, głównie zanieczyszczenie atmosfery. Wymienić tu należy identyfikację źródeł pylenia w Hucie im. Lenina i opracowanie kompleksowego programu zmniejszenia zapylenia na stanowiskach pracy i atmosfery. Wdrożenie wyników tej pracy pozwoliło na obniżenie wskaźnika emisji pyłów w Hucie z 23 kg/T stali do wartości 10 kg/T stali, co zostało zaliczone do osiągnięć światowych w zakresie ochrony atmosfery, a dokonał tego ponad pół wieku temu, kiedy ochroną środowiska jeszcze się nie zajmowano. Profesor dał się poznać jako uczonego i praktyk, przyjaciel i wychowawca wielu pokoleń młodzieży, kadr inżynierskich i nauczycieli akademickich. Przeszedł do akademii z przemysłu z bogatym dorobkiem inżynierskim i organizatorskim. Był przekonany i głosił to powszechnie, że o sukcesie w realizacji dużych, skomplikowanych i ważnych dla gospodarki zadań inżynierskich decydują ludzie, ich wiedza, umiejętność i zaangażowanie. Dlatego przychodząc do pracy w uczelni, jako nauczyciel akademicki, szczególną wagę przywiązywał do kształcenia inżynierów, a zwłaszcza do wypracowania właściwej sylwetki inżyniera mechanika. W swojej uczelnianej pracy koncentrował się na zagadnieniach rozwoju kadry naukowej kierowanego wydziału oraz problematyce kształcenia studentów. Był promotorem 11 doktoratów i 7 habilitacji. Pod jego kierunkiem wykonano ponad 300 prac inżynierskich i magisterskich. Był autorem 2 monografii i skryptów, 6 patentów i około 50 artykułów w prasie krajowej i zagranicznej dotyczących problematyki projektowania hut i ochrony środowiska w przemyśle hutniczym, co wówczas było dość nowatorskie. Opracował wiele recenzji

prac doktorskich i habilitacyjnych oraz oceny dorobku naukowego do wniosków awansowych na profesorów. Był autorem 10 ekspertyz naukowych wykonanych dla potrzeb gospodarki narodowej w zakresie rozwoju hutnictwa. Wygłosił też wiele referatów, wielokrotnie uczestniczył w naukowych zjazdach zagranicznych, między innymi: w ZSRR, NRD, Węgrzech, Francji i CSRS.

1 lutego 1973 roku profesor Roman Ney – ówczesny rektor AGH, powołał go na członka Rady Programowej Seminarium Kształtowania i Ochrony Środowiska im. Walerego Goetla przy Instytucie Kształtowania i Ochrony Środowiska Wydziału Geodezji Górniczej AGH.

Należy też wspomnieć o jego szerokiej działalności społeczno-organizacyjnej. Był członkiem Senackiej Komisji Postępu Technicznego i Rozwoju Kadr AGH, przez trzy kadencje był przewodniczącym Zespołu ds. Magisterskich Studiów Technicznych. Należał do wielu organizacji, stowarzyszeń zawodowych i naukowych między innymi: od 1946 roku należał do Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego. W latach 1946–1948 był członkiem Związku Zawodowego Metalowców, w latach 1949–1959 Związku Zawodowego Hutników, a od 1960 roku Związku Nauczycielstwa Polskiego i od 1964 roku członkiem Sekcji Technicznej Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, od 1968 roku był członkiem Głównej Komisji Doskonalenia Kadr KNIiT i Ministerstwa Oświaty i szkolnictwa Wyższego, w 1969 roku został powołany przez Prezesa Rady Ministrów na członka Rady Nauki i Techniki. Był też członkiem: Wojewódzkiej Rady Postępu Technicznego przy Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych w Krakowie, Komitetu Naukowego Hutnictwa PAN, Podkomisji ds. Oceny i Prognoz i Planów Głównej Komisji Hutnictwa Komitetu Nauki i Techniki, Rady Naukowej Zakładu Badań Naukowych Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego oraz Rady Naukowo-Technicznej Huty im. Lenina. W 1946 roku został członkiem PPR, a od 1948 roku PZPR, gdzie pełnił wielokrotnie znaczące funkcje. W uznaniu zasług odznaczony został między innymi: Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Czynu Bojowego Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, Krzyżem Walcznych, Odznaką tytułu honorowego Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Zasłużony Hutnik, indywidualną Nagrodą I stopnia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (pięciokrotnie), Orderem Budowniczych Polski Ludowej, Orderem Sztandaru Pracy I i II klasy, Złotą Odznaką im. Janka Krasickiego.

Profesor Jan Anioła zmarł 5 października 1997 roku w Krakowie i pochowany został na cmentarzu Rakowickim. PAS 69 A, rząd 2, miejsce 10 a. W 1974 roku Zdzisław Pabisiak namalował jego portret rektorski, znajdujący się w auli głównej AGH.

fot. arch. AGH

Portret rektorski profesora Jana Anioły namalowany przez Zdzisława Pabisiaka

Źródła do biogramu:

- Akta osobowe (AGH) – Jan Anioła
- Drzymała Z.: 80 lat Katedry Urządzeń Technologicznych i Ochrony Środowiska (rys historyczny). *Automatyka* : półrocznik AGH 2001, t. 5, z. 1/2, s. 153-167, [foto]
- Drzymała Z.: Profesor Jan Anioła – doktor honoris causa Akademii Górniczo-Hutniczej. *Mechanika* 1997, t. 16, z. 3, s. 341-342, [foto]
- Drzymała Z.: Wspomnienie o profesorze Janie Aniole doktorze honoris causa i rektorze Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie. *Biuletyn Informacyjny Pracowników AGH* 1997, nr 47, s. 11-12, [foto]
- Engel Z. W.: Półwiecze działalności Wydziału Inżynierii Mechanicznej i Robotyki AGH. *Biuletyn Informacyjny Pracowników AGH* 2002, nr 108, s. 6-10
- Jubileusz prof. Jana Anioły. *Wiadomości Hutnicze* 1968, nr 7-8, s. 273-274
- Konieczna E.: Postaci AGH we wspomnieniach i anegdotach. Kraków 2008, s. 77-81, [foto]
- Kryś-Dyja A.: Profesor Jan Anioła nie żyje. *Biuletyn Informacyjny Pracowników AGH* 1997, nr 46, s. 22-23, [foto]
- Materiały konferencji: Jubileusz Wydziału Inżynierii Mechanicznej i Robotyki, Kraków, czerwiec 2002 [AGH]. Eds. Z. W. Engel, S. Wolny. Kraków 2002, s. 207-208, [foto]
- Poczet Rektorów AGH lata 1961–2013. *Biuletyn AGH* 2013, wyd. spec. z okazji 100-lecia powołania Akademii Górniczej, s. 15, [foto]
- *Wielka Księga 85-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej*. [Oprac.] zespół aut. K. Pikoń (red. naczelny), A. Sokołowska (dyrektor projektu), K. Pikoń. Gliwice 2004, s. 11